

Prof. dr hab. Jadwiga Glumińska-Pawlic
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Śląski w Katowicach

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej Pana mgr. **Szymona Mosia**
pt. „Funkcje składki na ubezpieczenie zdrowotne
jako publicznoprawnego źródła finansowania systemu
ochrony zdrowia”

przygotowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego
pod kierunkiem prof. dr hab. Jolanty Glinieckiej
Gdańsk 2021 r., 222 strony maszynopisu.

W wykonaniu uchwały nr 69/2021 Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 29 listopada 2021 roku o powierzeniu mi funkcji recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych Panu mgr. Szymonowi Mosiowi, niniejszym przedstawiam opinię zawierającą odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania: po pierwsze czy rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie ważnego problemu naukowego i po drugie czy Autor prezentuje wiedzę teoretyczną na poziomie pozwalającym na samodzielne prowadzenie pracy naukowej w dyscyplinie nauki prawne.

I. Uwagi ogólne.

Recenzowana praca doktorska jest opracowaniem obejmującym 222 strony maszynopisu (wraz z wykazami materiałów źródłowych i orzecznictwa). W tekście zasadniczym, który liczy 201 stron Autor przywołał 722 przypisy odsyłające do źródeł (w tym poglądów doktryny, orzeczeń i aktów prawnych) jak również komentujących i rozszerzających treści zasadnicze. Na potrzeby niniejszej recenzji zostały zastosowane następujące kryteria i elementy oceny:

- trafność wyboru obszaru, przedmiotu badań i tematu rozprawy,
- oryginalność tez naukowych, złożoność celów badawczych, struktura rozprawy,

- przydatność praktyczna rozprawy,
- stopień realizacji założeń badawczych,
- skala uwag metodycznych i formalnych,
- konkluzja końcowa.

Zapewniam, że przy formułowaniu ocen stosowałam wyłącznie kryteria obiektywne, oparte na mojej najlepszej wiedzy i doświadczeniu.

II. Ocena pracy przedłożonej do recenzji

1. Wybór tematu rozprawy doktorskiej jest cenny przede wszystkim z teoretycznego, ale także i z praktycznego punktu widzenia, ponieważ dotyczy niezwykle doniosłej społecznie kwestii – jednego ze źródeł finansowania systemu ochrony zdrowia. Przedmiotem badań podjętych przez Autora było ustalenie funkcji jaką spełnia składka na ubezpieczenie zdrowotne, stanowiąca jedno ze źródeł przyjętego w naszym kraju modelu finansowania ochrony zdrowia, wpisującego się w system ubezpieczeniowy zabezpieczenia społecznego, przybierający formę ubezpieczenia zdrowotnego. Kwestią niezwykle istotną było również przeprowadzenie analizy w zakresie podobieństw i różnic elementów konstrukcyjnych składki zdrowotnej i podatku. Prawo podatkowe, jako element systemu prawnego państwa, bywa utożsamiane głównie z poborem danin publicznych. Jednakże spełnia ono również liczne inne zadania, których forma, istota i cel pozostają w związku z szeroko pojętym systemem społecznym. Wpływ polityki społecznej państwa można odnaleźć w regulacjach prawnych, które normują sposób działania administracji publicznej i charakter przyznawanych świadczeń. Gromadzenie oraz sposób redystrybucji środków publicznych stanowią elementy składowe systemu społecznego. Aktualny stan i wymagania systemu społecznego sygnalizują ustawodawcy, że powinien on podjąć odpowiednie kroki w zakresie stanowienia adekwatnych rozwiązań prawnych. W tym kontekście należy przyjąć, że istniejący system danin publicznych powinien być odzwierciedleniem długoterminowej polityki podatkowej państwa, rozumianej jako intencjonalne oddziaływanie za pomocą instrumentów podatkowych zmierzające do osiągnięcia celów fiskalnych i pozafiskalnych (społecznych i gospodarczych). Innymi słowy, polityka podatkowa polega na osiąganiu celów fiskalnych i pozafiskalnych za pomocą podatków oraz podobnych świadczeń, a jej prowadzenie, administrowanie finansami publicznymi, wyznaczenie kierunków należy do zadań ustawodawcy i władzy

wykonawczej. Realizacji celów polityki podatkowej służy nie tylko unormowanie poszczególnych rodzajów danin publicznych oraz ich wielkości, ale również w znacznej mierze uregulowanie dotyczące ich elementów konstrukcyjnych. Podatki są i powinny być narzędziem realizacji również polityki społecznej. Istotne jest, aby ustawodawca przed wprowadzeniem określonych instrumentów polityki daninowej rozważył szanse i zagrożenia związane z wprowadzeniem danej konstrukcji podatkowoprawnej tak, aby maksymalizować pozytywne efekty, a minimalizować negatywne. Założenia prowadzonych działań powinny być spójne z innymi celami polityki społecznej oraz ekonomicznej państwa.

Recenzowana praca dotyczy funkcji składki na ubezpieczenie zdrowotne jako daniny publicznej. Zgodzić należy się z Doktorantem, że problematyka ta nie doczekała się pogłębionych rozważań w perspektywie prawa daninowego, choć badania takie prowadzone były w kontekście funkcji podatków czy opłat. Natomiast w odniesieniu do funkcji składki zdrowotnej zazwyczaj poprzestawano na zasadniczym i ogólnym ukazywaniu jej roli fiskalnej, z punktu widzenia prawnego w zasadzie dorozumianej, ustępując w tym obszarze naukom ekonomicznym, o zarządzaniu czy o zdrowiu. Prowadzony na tych polach dyskurs najczęściej podporządkowany jest problematyce ekonomicznej czy efektywnościowej finansowania systemu ochrony zdrowia, zaś sama zaś składka wkomponowywana zostaje jako niewielki fragment szerszej, systemowej całości.

Autor słusznie podkreśla, że w dziedzinie nauk prawnych, składka na ubezpieczenie zdrowotne wydaje się być kwestią w pewnym sensie przemilczaną, a przynajmniej nieczęsto podejmowaną – w szczególności w ujęciu teoretycznym. Zatem podjęte przez niego badania były próbą wyjścia naprzeciw, a możliwie także uzupełnienia nakreślonej luki badawczej. Tezą pracy jest teoretycznoprawna możliwość wyodrębnienia funkcji składki zdrowotnej jako publicznoprawnego źródła finansowania systemu ochrony zdrowia, a ujęcie teoretyczne podyktowane zostało celem badań, który polegał na próbie zaproponowania uniwersalnego modelu opisywanych funkcji, oderwanego od uwikłań w konkretne rozwiązania dogmatyczne.

Za trafnością wyboru tematu przemawia dodatkowo fakt, iż problematyka ta jest niezwykle złożona i do tej pory nie była w żaden sposób rozpoznana w takim ujęciu, stanowiąc trudne pole badawcze, bowiem nie było możliwości odniesienia się do innych opracowań, które podejmowałyby wiele aspektów tak kompleksowo. I na koniec podkreślić należy, że o trafności wyboru tematu świadczy także i to, że nie powstała

dotąd w języku polskim żadna publikacja, która podejmowałaby w tak szerokim i dogłębnym ujęciu teoretycznoprawną problematykę składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wprawdzie w literaturze przedmiotu występują pozycje, które odnoszą się do tych aspektów, lecz wielopłaszczyznowość i wysoki stopień skomplikowania zagadnień sprawiają, że wiele z nich nie zostało opracowanych w sposób wyczerpujący, a ujęcie ich przez pryzmat teoretyczny stanowi pewien element nowości w podejściu do tego tematu. W polskim piśmiennictwie brak tego typu opracowań monograficznych szeroko zogniskowanych na tak szczegółowej problematyce. Podjęte w dysertacji wysiłki badawcze znakomicie łączą walory poznawcze oraz aplikacyjne, tym samym stanowiąc ważne uzupełnienie wiedzy, jak i głos w debacie co do potrzeby zdefiniowania oraz normatywnego określenia funkcji składki zdrowotnej.

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska jest pierwszym tak kompleksowym opracowaniem, które posiada istotny walor naukowy i stanowi niewątpliwie odpowiedź na istniejącą w tej materii lukę w prawniczej literaturze przedmiotu. Praca ta jest w wielu aspektach dziełem bardzo interesującym, a nawet nowatorskim. Temat, forma, treść i zakres rozważanej problematyki, a także przyjęta metodologia i sformułowane wnioski zasługują na bardzo pozytywną ocenę.

Te wszystkie argumenty świadczą o trafności wyboru tematu rozprawy.

2. Zasadniczym założeniem Autora recenzowanej pracy było podjęcie próby kompleksowej i pogłębionej analizy, której celem było zaproponowanie uniwersalnego modelu opisywanych funkcji, oderwanego od uwikłań w konkretne rozwiązania dogmatyczne. Jako podstawową hipotezę roboczą Doktorant przyjął, że funkcjonalność składki na ubezpieczenie zdrowotne nie sprowadza się jedynie do jej wymiaru fiskalnego. W Jego ocenie wraz z dostosowywaniem składki do publicznoprawnego charakteru ubezpieczenia podlegała ona ewolucji i była poddana wpływowi systemu wartości zabezpieczenia społecznego oraz rozwiązań właściwych daninom publicznym. Dostrzeżenie tego wpływu pozwoliło mu już na wstępnym etapie badań założyć, że składka zdrowotna odznaczać się powinna występowaniem szeregu funkcji niefiskalnych, ale także, że na skutek czynników ją kształtujących okaże się możliwe pełnienie przez nią funkcji unikalnych na tle innych danin publicznych.

Natomiast podstawowa teza badawcza pracy sprowadza się do podjęcia próby objaśnienia natury składki zdrowotnej jako elementu konstrukcji ubezpieczenia zdrowotnego, który wpisany jest w szereg innych filarów polityki społecznej związku

publicznoprawnego, spośród których szczególnie wyróżnić należy zapewnienie jednostce prawa do życia i zdrowia, co dodatkowo zachęciło do podjęcia badań nad składką zdrowotną ponad jej rolę fiskalną.

Zasadniczym celem, który Doktorant chciał zrealizować było – w oparciu o wyniki przeprowadzonych badań – przedstawienie zarówno fiskalnego, jak i нефiskalnego aspektu składki zdrowotnej, widocznego w jej funkcjach. Stąd też kolejno omówione zostały funkcje: zaopatrzeniowa, oddziaływująca, opiekuńcza i dochodowa, przy czym każda z funkcji redakcyjnie ujęta została w odrębnym rozdziale. Założeniem Autora dysertacji było wykazanie, że składka zdrowotna odznaczać się powinna występowaniem szeregu funkcji нефiskalnych, unikalnych na tle innych danin publicznych, bowiem specyfika ubezpieczenia zdrowotnego polega na tym, że za przedmiot ochrony obiera następstwa braku zdrowia ubezpieczonego.

Natomiast dążenie do maksymalnej precyzji w osiągnięciu zamierzonego celu oraz teoretycznoprawny charakter pracy spowodowały, że Autor posłużył się zasadniczo w prowadzonych badaniach metodą teoretycznoprawną. Pomocniczo zastosował również metodę analizy krytycznej oraz metodę dogmatycznoprawną, rezygnując jednak z posługiwania się wykładnią operatywną prawa na rzecz wypowiedzi teoretycznych, dotyczących określonych norm. Szerokie spektrum funkcji, jakie przyjąć może składka zdrowotna i teoretyczne ich ujmowanie stało się przesłanką podjęcia decyzji o odwołaniu się do metodologii modelowania. To z kolei spowodowało, że w dążeniu do realizacji założonego celu Autor przeprowadził badania interdyscyplinarne, oparte o aspekty psychologii i socjologii prawa analizując ich możliwe postawy i zachowania ubezpieczonego oraz ich interferencje z określoną funkcją lub funkcjami składki zdrowotnej.

Bez wątplenia dobra metodologia pozwoliła w interesującej formie ująć pracę w taki sposób, że istnieje związek pomiędzy treścią Wstępu, tematyką pięciu rozdziałów oraz zakończeniem zawierającym wynik weryfikacji hipotezy badawczej. Wnioski Autora stanowią logiczne następstwo problematyki rozdziałów, nie są sformułowane powierzchownie, są dobrze uzasadnione i nie są oderwane od treści analizy.

3. Treść pracy odpowiada w pełni jej tytułowi, który sformułowany został w sposób zwarty i komunikatywny. Tym samym tytuł należycie oddaje najistotniejsze elementy tej treści. Nie budzi żadnych zastrzeżeń pod względem metodologicznym

struktura rozprawy złożonej z pięciu rozdziałów oraz wniosków końcowych, poprzedzonych wstępem.

Kolejność rozdziałów w recenzowanej dysertacji nie budzi wątpliwości, ponieważ stanowią one logiczny ciąg zdarzeń, a stopień ogólności zjawisk i odpowiadających im pojęć wyznaczyły układ pracy. Dobrym rozwiązaniem konstrukcyjnym było zatem rozdzielenie w odrębnych rozdziałach pracy rozważań odnoszących się do poszczególnych funkcji składki na ubezpieczenie zdrowotne. Pozwoliło to Doktorantowi w sposób spójny i pogłębiony przeprowadzić rozważania dotyczące cech składki najistotniejszych dla zaistnienia określonej funkcji, które to rozważania przywoływane są następnie w kontekście problemów szczegółowych poruszanych w kolejnych rozdziałach. To z kolei pozwoliło na zachowanie logicznej struktury wywodu, a także dało możliwość odwoływania się i bazowania w dalszych częściach pracy na wcześniej przeprowadzonych badaniach.

Rozdział pierwszy jest wprowadzeniem do właściwych rozważań. Trudno bowiem analizować aktualny stan polskich regulacji prawnych bez ustalenia zakresu pojęciowego, w ramach którego i w oparciu o który prowadzone są dalsze wywody, wraz z niezbędnymi odniesieniami teoretycznymi. Doktorant poświęcił badania ząębającym się zagadnieniom: zabezpieczenia społecznego, polityki społecznej, ubezpieczenia zdrowotnego i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Rozważania zostały skoncentrowane wokół dwóch kwestii: poprzez analizę aksjologii i konstrukcji systemu zabezpieczenia społecznego oraz jego osadzenia w ramach polityki społecznej oraz poprzez charakterystykę samego pojęcia składki w ubezpieczeniu publicznoprawnym i zakwalifikowania jej do kategorii danin publicznych. Autor zdefiniował pojęcie systemu ochrony zdrowia oraz wskazał na relacje istniejące pomiędzy tym systemem a systemem zabezpieczenia społecznego.

Zasadnicze znaczenie, z punktu widzenia tytułu rozprawy, mają rozważania zawarte w rozdziałach drugim, trzecim, czwartym i piątym, w których Autor szczegółowo omówił poszczególne funkcje składki na ubezpieczenie zdrowotne. I tak w rozdziale drugim zawarte zostały uwagi dotyczące funkcji zaopatrzeniowej składki, która nie znajduje odpowiednika w kontekście innych danin publicznych. Rozważania prowadzono m.in. wokół cechy odpłatności składki zdrowotnej i jej wariantów, jako istotnej dla możliwości wykreowania funkcji zaopatrzeniowej. Przeanalizowano także możliwość zredefiniowania celu i przeznaczenia składki zdrowotnej w kontekście potencjalnej realizacji potrzeb zdrowotnych i ukształtowania powszechnego

ubezpieczenia zdrowotnego. W tej sytuacji warto postawić pytanie czy zasada równego dostępu do świadczeń jako przejaw solidaryzmu społecznego nie dyskryminuje przypadkiem osób „nadaktywnych” zawodowo, opłacających składki z każdego źródła przychodów i rodzaju prowadzonej działalności, kosztem swojego życia prywatnego i zdrowia, których dostęp do opieki zdrowotnej jest ograniczony chociażby ze względu na brak czasu?

W rozdziale trzecim pracy Autor zawarł rozważania dotyczące funkcji oddziaływującej składki na ubezpieczenie zdrowotne wskazując, że jest ona pokrewna funkcjom innych danin publicznych, występujących także pod nazwą funkcji stymulacyjnej albo interwencyjnej. Szczególną uwagę poświęcono podstawie wymiaru składki zdrowotnej. Czy zatem – w ocenie Doktoranta – konieczność odprowadzania składki przez osobę fizyczną zatrudnioną na podstawie stosunku pracy i prowadzącą równocześnie działalność gospodarczą w kilku różnych formach (np. indywidualna kancelaria i dodatkowo wspólnik dwóch spółek osobowych) odrębnie z każdego rodzaju działalności jest uzasadniona? I czy prawidłowym jest odprowadzanie tych składek na rachunek ZUS a nie NFZ? Czy tego rodzaju „oddziaływanie” na przedsiębiorcę faktycznie stymuluje działalność gospodarczą oraz realizuje cele publiczne?

Z kolei rozdział czwarty dotyczący funkcji opiekuńczej zawiera rozważania na temat realizowania polityk publicznych w kontekście ich relacji do polityki społecznej. Realizując tę funkcję składka staje się publicznoprawnym źródłem finansowania systemu ochrony zdrowia i zapewnia możliwość realizowania przez związek publicznoprawny za jej pomocą zadań z zakresu zapewnienia należytego poziomu ochrony życia i zdrowia.

Natomiast w rozdziale piątym Doktorant omówił funkcję dochodową składki zdrowotnej poddając badaniu jej rolę jako źródła środków pieniężnych znajdujących się w funduszu ochrony przed ryzykiem. Biorąc pod uwagę możliwość zastosowania przymusu państwowego oraz naliczania odsetek za zwłokę jak od zaległości podatkowych, a także jej bezzwrotność Autor słusznie wskazał, że składka zdrowotna jest jedynie źródłem dochodów. Tymczasem w polskich realiach trudno nawet wskazać czyich: ZUS, NFZ czy budżetu państwa? Niestety, funkcja dochodowa składki prowadzi do przyznania prymatu gromadzenia środków pieniężnych ponad indywidualną korelację uprawnień i obowiązków dotyczących poszczególnych ubezpieczonych, odprowadzających składki.

Pracę kończy podsumowanie, które Autor zatytułował „Wnioski”. Zawarta w podsumowaniu pracy konkluzja wraz z rezultatami uzyskanymi w wyniku przeprowadzonych badań i analiz omawianych w kolejnych rozdziałach dysertacji przesądziły o pozytywnej weryfikacji postawionej na wstępie zasadniczej tezy rozprawy, która sprowadza się do stwierdzenia, że ubezpieczenie zdrowotne jest ubezpieczeniem publicznoprawnym i stanowi część składową systemu ochrony zdrowia. Natomiast składka zdrowotna jest elementem konstrukcyjnym ubezpieczenia zdrowotnego i stanowi źródło jego finansowania ze środków publicznych, a funkcje składki zdrowotnej mogą się przenikać, oddziałując na siebie wzajemnie. Oddziaływania te mogą mieć charakter wielopłaszczyznowy, zamierzony lub niezamierzony, a ponadto mogą istnieć w wymiarze konkretnego ubezpieczonego lub globalnie. Zgodzić należy się z Doktorantem, że uwzględnienie wpływu wyodrębnionych funkcji składki zdrowotnej na rozwiązania systemowe ubezpieczenia zdrowotnego powinno skłaniać do dyskusji teoretycznej i dogmatycznej o rzeczywistym modelu realizowania zabezpieczenia społecznego. Zasadne jest więc postawienie pytań o sam charakter ubezpieczenia zdrowotnego jako ubezpieczenia publicznoprawnego.

I w związku z tym na koniec chciałabym uzyskać odpowiedź na pytanie czy przyjęte w „polskim ładzie” nowe rozwiązanie, polegające na braku możliwości odliczenia składki zdrowotnej od podatku dochodowego faktycznie zwiększy ilość środków służących poprawie zdrowotności naszego społeczeństwa.

4. Poza generalną zgodnością z wymogami ustawowymi, recenzowana rozprawa posiada także wiele innych zalet. Na szczególne podkreślenie zasługuje zwłaszcza swoboda oraz szeroki zakres źródeł, którymi posługuje się Autor w swojej dysertacji. W zakresie literatury przedmiotu są to, poza podstawowymi pozycjami z wielu dziedzin prawa, także liczne pozycje z zakresu filozofii, socjologii i psychologii społecznej. Dobrze to świadczy o kwalifikacjach merytorycznych i samodzielności naukowej Autora rozprawy.

Praca jest bardzo dobrze udokumentowana poglądami doktryny (wykorzystano aż 459 pozycji literatury przedmiotu), umiejętnie dobranymi wyrokami sądów oraz Trybunału (powołano 27 wyroków Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i wojewódzkiego sądu administracyjnego) oraz aktami prawnymi (36). Na uznanie zasługuje trud zebrania i umiejętnego wykorzystania tak wielu źródeł. Powyższe

dowodzi nie tylko dużego nakładu pracy ze strony Pana mgr Szymona Mosia, ale również dobrej znajomości podjętego tematu oraz sumienności w jego rozwiązaniu.

Myśli formułowane są w sposób w pełni zrozumiały. Autor dysertacji wypowiada się z łatwością, jasno i z dbałością o poprawność językową. Sposób prowadzenia rozważań nie budzi zastrzeżeń, wywody są dojrzałe, a poglądy i oceny wyważone i rozsądne. Należy uznać, że cele rozprawy określone we wstępie zostały w pełni zrealizowane. Przyjęte metody badawcze oraz właściwie dobrane źródła umożliwiły wyciągnięcie prawidłowych wniosków w poszczególnych rozdziałach. Przedmiot i układ zagadnień prezentowanych oraz analizowanych w poszczególnych rozdziałach jest logiczny i spójny, a treści merytoryczne będące wynikiem studiów literaturowych, analizy regulacji prawnych i orzecznictwa, jak również dywagacji odzwierciedlających spostrzeżenia i własne poglądy Doktoranta, nie budzą zastrzeżeń, choć inspirują do polemicznych refleksji. Opracowanie naukowe wszak powinno skłaniać do dyskusji i polemik, a dla Autora stanowić inspirację do dalszych dociekań i badań. I taki walor spełnia przedstawiona mi do recenzji dysertacja. Oceniana dysertacja jest pracą dojrzałą, poprawną warsztatowo, wartościową merytorycznie i – mam nadzieję – przydatną w praktyce tworzenia i stosowania polskiego prawa.

5. Ogólne zadowolenie z lektury recenzowanej rozprawy nie zwalnia jednak recenzenta od obowiązku zadawania pytań i podniesienia kwestii, które w przedstawionym ujęciu wydają się być dyskusyjne, albo nie całkiem jasne. Pytania te już sformułowałam w treści niniejszej recenzji.

Jak w każdej rozprawie naukowej, także i w recenzowanej pracy, zdarzają się elementy słabsze, dyskusyjne, a nawet wynikające ze zwykłych niedopatrzeń autorskich. Przykrym obowiązkiem recenzenta jest ich wskazywanie, często zaraz po omówieniu najlepszych fragmentów rozprawy; ich celem jest jednak dążenie do eliminacji błędów w przyszłej pracy naukowej oraz do utrwalenia w świadomości Autora, że praca ta wymaga stałego śledzenia zmian i podwyższania kwalifikacji zawodowych. Wydaje się, że niektóre wątki i uwagi są zbędne lub zbyt rozwlekłe. Dużą umiejętnością badacza jest selekcja dostępnego materiału, a wnikliwej analizie powinna towarzyszyć synteza.

6. Uważam, że przedłożona przez Pana mgr Szymona Mosia rozprawa, a zwłaszcza jej konstrukcja i sposób prezentacji, a także wykorzystanie zebranego

materiału źródłowego oraz zastosowana metoda krytycznej analizy problemu połączona z logicznym wnioskowaniem, pozwala stwierdzić, że zakładane przez Doktoranta cele badawcze zostały osiągnięte. Autor udowodnił, iż posiada szeroką wiedzę teoretyczną w reprezentowanej dyscyplinie (prawo) oraz własny warsztat badawczy umożliwiający kompleksowe i skuteczne badanie złożonych zagadnień. Recenzowana praca została przygotowana sumiennie pod względem edytorskim. Zagadnienia przedstawiono w sposób przejrzysty, z zachowaną logiką kolejnych wywodów i poprawną argumentacją. Tekst uzupełniają poprawnie sporządzone odnośniki do odpowiednich pozycji bibliograficznych.

III. Konkluzja.

Recenzowana rozprawa Pana mgr. Szymona Mosia skonstruowana jest poprawnie, a wybór problematyki badawczej, tak ważnej i aktualnej, należy ocenić wysoko, tak z teoriopoznawczego, jak i praktycznego punktu widzenia. Uważam, że zarówno ogólna koncepcja pracy, przyjęty sposób argumentowania i ocen, jak też rozważania i analizy szczegółowe rozwijane w kolejnych rozdziałach zasługują na uznanie. Interesujące jest podejście koncepcyjne Autora, eksponujące logikę i spójność rozważań teoretycznych. W całej pracy zachowana jest jej myśl przewodnia, a wnioski zawarte w podsumowaniu całej rozprawy wynikają z jej treści i przeprowadzonych analiz, natomiast formułowane oceny zasługują na uwagę.

Stosownie do standardów sformułowanych przez ustawodawcę stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska jest twórczym, wartościowym opracowaniem, potwierdzającym umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Doktoranta. Pan mgr Szymon Moś wykazał się dobrą wiedzą teoretyczną w dyscyplinie nauk prawnych oraz sformułował ważny problem naukowy, który następnie rozwiązał w oryginalny sposób. Zarówno dobór tematu, konstrukcja pracy, przeprowadzone badania, a także poprawne argumentowanie, wnioskowanie i kompleksowość analizy, bez wątpienia czynią zadość wymogom określonym w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1789 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dniu przedłożenia mi jej do recenzji (przy uwzględnieniu przepisów wprowadzających w życie ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

Uwzględniając powyższe, rekomenduję Wysokiej Radzie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego przyjęcie niniejszej rozprawy oraz dopuszczenie jej Autora do publicznej obrony i do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora nauk prawnych po spełnieniu przez Autora innych wymogów określonych prawem.

Katowice, 14 lutego 2022 roku

prof. dr hab. Jadwiga Glumińska-Pawlic